

UNITÁRIUS ÉRTESÍTŐ

Az Unitárius Egyház — Budapesti Unitárius Egyházközség — Unitárius Misszióház hivatalos havi tudósítója.

Főelős szerkesztő: Dr. Iván László

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V., Koháry-u. 4. Telefon: Aut. 17–4–24. Előfizetési ára egész évre 4.—, amely beküldhető a budapesti unitárius egyházközség 30.400 sz. postacsekkszámlájára.

Egyházunk ujjászületése a hivekben.

(Megnyitó beszéd Debrecenben V. 31-én a köri közgyűlésen.)

A történelem végtelen napóráján fordult egyet a mutató, s újból elsuhant egy nehéz és gondterhes év fejünk felett.

A világ talán soha, amióta fent áll, nem volt a mainál konvulzívabb; minden táján újabb és újabb eszmék kelnek szárnyra és hirdetik a politikai, egyházi és történelmi megújodást. Szemünk láttára születnek ujja nemzetek és hatalmas, szinte szédítő iramban emelkednek fel pirámis magasságig.

Az bizonyos, hogy a régi világ lassu, megfontolt, tulkonzervatív liberálizmusa, akár csak a szappanbuborékként szétpattant és gyakorlati alapot nélkülöző demokratizmus, valamint a nyakatekert és az emberi természettel nem egyező történelmi materializmus, — mind csődöt mondtak s a világháború után erőtlennül, Potemkin falakként összeomlottak.

Arra mindenesetre e beteges ideológiák alkalmasak voltak, hogy tiz millió ártatlan életet indokolatlanul kioltssanak, de arra nem, hogy az emberiséget a milliárdnyi könnytől megszabadítsák, sőt még fokozták annak elviselhetetlen fájalmát, a reákényszerített és megalázó békeszerződésekkel.

A népeknek és nemzeteknek épen e rettenetes politikai kataklizmájában és súlyos erkölcsi csődjében újból feléled a lelkeségnek, a legdrágább isteni ajándéknak a felismerése és megkezdődik nagy erővel a népek és nemzetek lelki, vallási regenerálódása, megújodása.

Egy évtizede már, hogy a keresztény egyházak reneszánsza megindult és azóta az diadalmasan, a haladás szellemével is karöltve — halad előre — a kitűzött cél felé...

Mi unitáriusok valamennyien úgy érezzük, hogy a Dávid Ferenc egyháza is elérkezett ehhez a keresztúthoz.

Bár a nyers és durva erőszak következtében egyházunknál beállott szétagoltság megbénítja a megújodott és intenzív egyházi munkát, mindazonáltal az egyház külső és belső élete a kor szellemének megfelelően kezd kialakulni; — a bölcsen konzervatív, de a haladásnak is tért engedő belső szellem szab annak irányt és tűz ki célt az anyaszentegyház magasabb céljait és felsőbb elhivatását is szem előtt tartva.

A magyarországi kálvini egyházak az évek óta nemcsak a lélekben virágzó egyházi konferenciájukon alapelveként szegezték le azt az elengedhetetlen kívánalmat, hogy a világiak, a laikusok az egyház életébe minél szélesebb körben bevonassanak, mert csak így lehet a gyakorlatban az evangéliumi kereszténységet céltudatosan megszervezni, így adja az Ige hirdetésénél a világi keresztények hitvallása az ihletet az Ur szolgáinak.

Vajjon a mi szétagoltságunkban nem még inkább megszivlelendők-e ezek a testvér egyháznál leszürt bölcs tapasztalatok és elhatározások?

Természetesen megfontolandó, hogy a belső egyházi életbe bevont laikus, világi elem eléggé meggyőzően át van-e hatva és itatva anyaszentegyházunk hitelveitől; tudatában megvan-e hitvallásának mélysége és elhivatásának magassága?

A mi lelkészeink, — amikor e csonka hazában ezerfelé szétagoltan élünk, — dicsérendő és emberfeletti munkával, sokszor súlyos anyagi gondokkal és áldozatokkal látják el a hivek, gyülekezetek lelki szükségét; e történelmi nagy és nehéz időkben *fel kell azonban melléjük sűrű sorokban sorakozzék a mai kor szellemében megújodott lelkes és bölcsen tapasztalt világi gárda is*, hadd érezze az Ur szolgálja, hogy őt apostoli munkájá-

ban nemcsak a hitbeli szilárd tudása és meggyőződése, hanem hittestvéreinek fanatizáló és galvanizáló együttérzése, áldott és bölcs tapasztalata, őszinte meleg szeretete támogatja hathatósan ugy anyagilag, mint erkölcsileg.

Amikor ez a külső és belső harmonikus, felemelő együttműködés tökéletesen kifejlődik, akkor beszélhetünk csak a mi lelki renesszánszunkról, amelytől pedig csonkaországi egyházunknak léte, avagy nem léte is függ!

Bár közjogilag, mint történelmi egyház nagy mulittal is bírva, előkelő helyet foglalunk is el, mégis egyházunknak a történelemben biztosított eme pozícióját a gyakorlati életben a hitbeli meggyőződésen alapuló és kor szellemével egy irányban haladó harmonikus külső és belső egyházi munka támaszthatja csak alá, ez állandósíthatja és regenerálhatja a jövő évszázadokra.

E regeneráló, nagy munkát az áldozatos készség és hitbeli meggyőződés, higgadtság, elhivatottság és bölcs megfontolás jellemzik.

E nagy egyházépítő, regeneráló munkára egyházunknak minden öntudatos polgára erkölcsileg is kötelezve van és hivatott, — már a dogmáink alapján fennálló szoros lelki kapcsolatnál fogva, is — ha megvan benne az előbb említett lelki sajátságoknak valamelyes szikrája.

A mi testi és lelki megújulásunknak tehát kulcsa ez a benső sugallattól indított kötelesség-érzés, amely nem a külső kényszer hatásának születtje, hanem átöröklött isteni szikra, amely regenerálja a tiszta lélekkel, Istennek csodás adományával az új életet és megacélozza azt a nagy és még megoldatlan problémáival való küzdelemre és a jövő elrendeléseire.

Ebben a nagy, komoly és felelősségteljes munkában a Gondviselés kinek-kinek kijelölte a maga szerepkörét, kicsinynek és nagynak egyaránt; a kicsinynek és nagynak elhivatása és e szerepkörnek egész emberként való betöltése egyformán fontos az anyaszentegyházra és annak jövőbeni felvirágoztatására.

Egyházkörünk feje, a mi elhivatott nagyemberünk, főtisztelendő vikáriusunk is azzal a boldog lelki megnyugvással tekinthet vissza az elmúlt négy évtizedre, hogy a nagy harcot jól harcolta meg, apostoli munkáját nemcsak a legmagasabb helyről jövő magas kitüntetések igazolják, de egyháza is bölcsen elismerte, amikor őt már több mint egy évtizede a főpásztor magyarországi helytartói székebe emelte.

Hadd járjon a Gondviselés különös kegyelméből még számtalan éven át anyaszentegyházunk

élén és hirdesse meggyőzően ékesen, hogy „egy az Isten“!

A füzesgyarmati elemi iskolánk ez évben ünnepli *Kincses Lászlóné Nagy Irén* negyedszázados tanítónői tevékenységét, aki lelkes honleányi szeretettel nemcsak a hazai kulturát, öregbítette, hanem egyházunknak egyik fontos alföldi örtüzén igaz unitárius lélekkel az ifjúságnak a szívében a haza és egyházzal szembeni kötelességének paraszát lankadatlanul szitotta.

A hálás és kegyeletes megemlékezés szárnyain gondolatban hadd repüljünk el imádott szülőföldünk szép határába, a hajdani kincses Kolozsvárra és ott az egyedül igazságot osztó házsongárdi temetőben a nemrég elhunyt jeles atyánkfia *Csifó Salamon* volt teológiai dékán sírhalmához, amelynek fejfája méltóan hirdeti, hogy aki hazájáért, egyházáért és fajaért önzetlenül annyit dolgozott, övéi szívében örökkön él!

Ez ünnepélyes alkalommal nem feledkezhetünk meg itt a csonka haza büszke kálvinista fellegvárában, a szabadság klasszikus földjén, Debrecenben vasárnapon felavatandó székely zászlóról sem, amelyet maholnap félárhocón ringat a keleti röpke szellő, amelynek szárnyain átsuhan sok millió rab testvérünknek könnyhullató, zokogó panasza, sóhajtása és titkos vágya, s bár e szimbolikus zászló itt most az alföldi végtelen rónán a testvéri vendégszeretettől áthevülve büszkén leng, mégis mindannyiunk szívbéli hő ohaja és imája, hogy mielőbb kerüljön vissza a keleti Kárpátok övezte Hármashatárhegyre és ott a Kelemenhegy évszázados tölgyeivel s a Nagy-Kőhavas sudár fenyőivel s a gyimesi vadvirágokkal együtt hirdesse fennen a második évezreden is át Székelyország szabadságának, az örök igazságnak a feltámadását!

vitéz *Kozma György dr.*

Bibliai naptár.

Pünkösd után egész adventig terjedő időszakot ünneptelen félévnek nevezi az egyházi hivatalos nyelvhasználat. A keresztény ember azonban mindig ünnepel, még akkor is, amikor nehéz napi munkájával van elfoglalva. Lelke ünnepi hangulattal van tele: hiszen mindig Isten előtt áll, az ő boldogító kegyelmét érzi. A nyárban elmékedjünk arról az örömről, amely az ember lelkét Isten jelenlététől eltölti:

- Junius 17—23. I. Korinthusi levél 13. r.
- Junius 24—30. II. Korinthusi levél 3.
- Julius 1—7. Filippi levél 1. r.
- Julius 8—14. Filippi levél 4. r.
- Julius 15—21. I. Timotheus levél 6. r.
- Julius 22—28. Római levél 3. r.
- Julius 29—aug. 4. Római levél 8. r.
- Aug. 5—11. Római levél 14.
- Aug. 12—18. 5. zsoltár, 146. zsoltár.
- Aug. 19—25. 8. zsoltár, 148. zsoltár.
- Aug. 26—szept. 1. 19. zsoltár, 118. zsoltár.
- Szept. 2—8. János első levele 3. rész.
- Szept. 9—15. János első levele 4. rész.

Gyűlés után.

A Duna-Tiszamenti unitárius egyházkör Debrecenben 1934 május hó 31-én a szokásos külsőségek között megtartotta évi közgyűlését. Letárgyalta a hivatalos előterjesztéseket, elintézte és tudomásul vette a számadásokat s csendben, a legnagyobb békeességben egy esztendőre újra pihenni tért. A felületes megfigyelő ezzel be is fejezte recenzióját. Nekünk azonban még van mondanivalónk.

A közgyűlés örömmel vette tudomásul, hogy az elmúlt gyűlés óta eltelt időben ünnepelte meg Józán Miklós az egyházkörnek megalakulása óta esperese, lelkészi szolgálatának negyven esztendő évfordulóját, szeretettel vette ki a részét a *füzesgyarmati iskola harminc esztendő fennállása* ünnepén tanítónője, Kincses Lászlóné Nagy Irén tanítói pályája huszonöt esztendő megállóhelyén rendezett ünneplésből. Ugyancsak szeretettel jegyezte fel Péterffy Gyula negyven esztendő tanítói szolgálatára alkalmából megrendezett ünnepeket. Sajnálattal vette tudomásul Dimény Mózes ny. postafőigazgató egyházköri felügyelő gondnoki tisztségéről való lemondását és őt e minőségében kifejtett munkássága elismeréseképpen *tb. egyházköri felügyelő gondnokká* választotta meg.

Az elnöki megnyitó a lapban megjelent. Annak értékes gondolatai az *esperesi jelentés* minden tapasztalt bölcsességével együtt lelki életünk fejlődését, egyházi munkánk gazdagodását jelentik. Örömmel állapítottuk meg, hogy a köri közgyűlésen e sorok írója által elmondott *egyházi beszéd*, ugyanazokat a gondolatokat foglalta össze vallásos életünk szemüvegén keresztül, mint amelyekkel a két elnöki beszéd is foglalkozott. Az idősebb vezetők és a legfiatalabb lelkész gondolatai találkoztak, ami a harmonikus együttműködésnek egyik legszebb bizonyítéka. A *tanügyi jelentés* mindig fájó sebként mutat reá veszteségeinkre. Az egyetlen felekezeti népiskolánk a füzesgyarmati féltő gondját képezi az egyházkörnek, s ahogyan azt a számadások kapcsán külön is leszögezte, annak fennmaradása érdekében minden áldozatra készen áll. Az apadó születési arányszám csökkenti a hitoktatásban részesülő gyermekek számát, de még ma is nagyon sokan, közel kétszázán nem részesülnek unitárius hitvallásos oktatásban, szétszórtságunk természetes következményeképpen. Józán Miklós vikárius *fiatalos lelkesedéssel tett ígéretet*, hogy jövő

esztendei munkássága főfeladatát ezeknek beszerzése és ellátása fogja képezni. Bejelentése megnyugvást és elintézést hozott ebben a régóta vérző kérdésben. A *reverzális kérdéshez* a tanügyi jelentés kapcsán dr. Csiki Gábor, László János és Pethő István szólottak hozzá, akik gyakorlati indítványokkal igyekeztek ezt a nehéz kérdést a megoldás felé segíteni. A közgyűlés határozatilag kimondotta, hogy a *konfirmációi oktatást* minden gyülekezetben a szolgáló lelkész köteles karácsony után megkezdeni és ennek keretén belül köteles a növendékeket a reverzálisadás lélekölő eredményeire és kárára figyelmeztetni.

Az egyházköri közgyűlés a *lelkészi nyugdíjalap* kérdésével foglalkozva kimondotta, hogy azt 1934. január hó 1-től kezdve *lelkészi nyugdíjintézet*é kívánja kiépíteni, melynek minden lelkész kötelezett tagja, akik havonta kötelesek fizetésük egy bizonyos százalékát a nyugdíjintézet pénztárába befizetni. A nyugdíjintézet vagyonából minden lelkész egyformán, szolgálati éveinek tekintetbe vételével részesülhet nyugdíjban. A nyugdíjintézet szabályzatának kidolgozására a közgyűlés Bartók Géza lelkészt e kérdés alapos szakismerőjét kérte fel, aki ígéretet tett, hogy azt a legrövidebb időn belül el fogja készíteni.

A közgyűlésen kevésszámú érdeklődő mellett a következők vettek részt: Józán Miklós esperes, dr. vitéz Kozma György egyházköri felügyelő gondnok, Bartók Géza, Biró Lajos, dr. Csiki Gábor, Ferencz József, Kincses László, Pethő István lelkészek. Kincsesné, Nagy Irén tanítónő, László János budapesti és Nagy Márton füzesgyarmati egyházközségi kiküldöttek, József Dezső gyulai hitoktató, dr. Imreh Dénes, Kelemen Béla, id. Székely János egyházi tanácsosok, Egyed János debreceni leányegyházközségi gondnok, valamint Derzsy Kálmán (Debrecen) Csipkés Ödön (Nyiregyháza) és Szász Domonkos (Gyula) ujjonnan megválasztott egyházi tanácsosok, akik a közgyűlés színe előtt az ünnepélyes esküt is letették.

Békesség és szeretet övezte tanácskozásainkat. A debreceni leányközség vezetői megajándékoztak templomuk és templomházuk képével. *Kerekes Ferenc* afia és családja szeretettel látott vendégül a vasárnapi Istentisztelet után.

Az idő homokóráján egy esztendőig peregnek a percek. Minden eltelő pillanat legyen a munka áldott forrása, hogy a legközelebbi *füzesgyarmati* találkozón eredményekről számolhassunk be.

Ferencz József

Siessünk befizetni az előfizetési díjat!

Emléktábla leleplezés Debrecenben az unitárius egyház tanyáján

Május 6-án vasárnap délelőtt igen kedves és bensőséges ünnepség színtere volt az Ondód, Veréb-dülő 52 szám alatti tanya, mely tudvalevőleg a debreceni unitárius leányegyház birtoka. Annak idején Debreceni Szabó József és testvére Zsófia adományozták a debreceni unitárius egyháznak ezt a birtokot, melynek elkészült főépületére most helyezték el ünnepélyes ketetek között a nemesszivű adakozók emlékét hirdető emléktáblát.

Az igen szép és lélekemelő ünnepségen megjelent Józán Miklós unitárius püspöki vikárius is, aki egyébként a vasárnapi istentiszteletet is tartotta a Hatvan uccai templomban. Az istentisztelet után a gyülekezeti tagok igen szép számban autóbuszra ültek és 11 órakor kimentek az emléktábla leleplezésére. Együtt ment a püspöki vikáriussal a debreceni egyház teljes vezetősége is.

A leleplező avató beszédet Józán Miklós tartotta. Beszédében elsősorban arról beszélt, hogy a szeretet és hit ime a nemes sziveken keresztül milyen csodálatosan nagy cselekedetekre képes. 1921-ben alakult meg a debreceni unitárius egyház és a nemes szivek adakozásából már 1928-ban a templomot is felépíthették.

A debreceni unitárius egyház nemesszivű adakozói között első helyen áll Debreceni Szabó József és testvére, Zsófia, akiknek jóvoltából felépülhetett a templom. Itt van ez a tanya mondtotta Józán Miklós — példaképek voltak s azok is maradnak ezek a nemes szivek haló poraikban is, mert ime örök emléket állítottak maguknak a hit cselekedetével. Kevésszámu lelket számlál a debreceni unitárius egyház, de ime a hit ereje és a meggyőződés szentsége tud ma is csodát teremteni, mert a lélek hívó szavára jönnek a lelkek, hogy leróják Isten és hit iránti nagy szeretetüket és ragaszkodásukat.

Igen megható látványt nyújtott, mikor székyföldről palánta alakban hozott cserfának leveleiből font, hazai földben nevelkedett fa leveléből készített cserkoszorút elhelyezték az avató beszéd után az igen szép kiállítású emléktáblán. A szép emléktáblát *vitéz Poroszlay János* helybeli szobrászművész készítette teljesen ingyen, amiért ezuton is hálás köszönetet mond az unitárius egyháznak.

A szép avatási ünnepély után a kintjárt hivek megtekintették a huszholdas szépen gondozott, jól vezetett gazdaságot és különösen az egyholdas mintagyümölcs keltett általános tetszést.

A hivek délután félkettőre érkeztek vissza a városba autóbuszon. (A „Debrecen” c. lapból.)

BELMISSZIÓ.

Lelkészi szolgálatunk mérlege.

Az Unitárius Értesítő f. évi februári száma „Szószéki szolgálatunk mérlege” címen gazdag statisztikai adatokból gondosan összeállított cikket közölt a budapesti unitárius lelkesi kar templomi szolgálatairól. Ez azonban a mérlegnek csak az egyik serpenyője, mert a papi szolgálat nem egy, hanem — különösen ma — kétkaru mérleg. Nézzük hát, hogy is áll ez a mérleg? Mi van a másik serpenyőben?

A statisztikai adatok egyre meggyőzőbben bizonyítják, hogy hiveink a nehéz megélhetési viszonyok miatt *tömegesen költöznek ki a fővárosból a környéki városokba és falvakba*. Ez a magyarázata annak, hogy a budapesti két templomunkban rendszeresített istentiszteletek tartása mellett be kellett indítani a szórványok gondozásának nehéz munkáját, amely egyelőre bőségesen termi az adatokat, szószéki szolgálatunk mérlegének nagy előnyére.

Néhány évvel ezelőtt Pestszentlőrinc volt az egyedüli szórványunk s ma már, hála Istennek nyolc van belőlük. Ha így haladunk s főképen, ha a gazdasági viszonyok nem javulnak, lesz még több is. Ezekhez járul a múlt évben beindított távol vidéki kisebb szórványok megszervezése. Ilyen is van már 19. Elképzelés szerint a folyó évben megszorodnak ezek a messzebb eső szórványok is. Ennyi predikáló állomásunk Dávid Ferenc óta nem volt még a Duna—Tisza partján. Most mintha a pünkössti szent lélek apostolokká nemesített volna mindnyájunkat, fölcsendült széles országszerte a kis hazában az unitárius lelkek ajakán a Krisztus Evangéliuma.

A szórványok létjogosultságát éppen a nagy távolság adja meg. A hivek távol laknak a templomtól s istentiszteletekre nem tudnak bejárni a fővárosba. Olyan ez, mint mikor a nyáj egysége részekre oszlik s apró töredékei között osztja meg az egymástól messzeeső kis oázisok területeit; hogy életét fentarthassa, elzarándokol az akoltól. A pásztor pedig, ha még akarja tartani a juhait, kénytelen utánuk menni és a nyájtöredékek gondozásának nehezebb munkáját is elvállalni. Körülbelül így vagyunk mi a pestkörnyéki szórványainkkal. És megyünk is a hiveink után s havonta egyszer, vagy jobb esetben kétszer prédikálunk nekik, hirdetjük az egy igaz Isten igéjét.

A régi, gondtalan világban voltak olyan egyházközségeink, amelyek hallgatólagosan meg-

elégedtek azzal, ha a papjuk vasárnapokon és a többi ünnepeken elmondotta a maga templomi beszédeit s ezzel ki is élte lelkesítő tevékenységeit. Azóta azonban más arcot öltött az élet. Nincs ma már olyan egyházközség, amelyet egyedül a szószékről az Isten közelében tartani és a jövő számára megőrizni lehetne. Hiszen még az egybeforrott egyházközségek életében is hamar jelentkezik a hiveken keresztül a jaj, a panasz, a elvesztés, hogy a hitetlenséget és a vallási öntudat fokozatos gyöngülését s a felekezeti hűség sorvadását ne is említsük. Százszor inkább így van ez a szórványok életében, ahol hiányzik a presbyterium, a nőszövetség és hiányoznak a különböző egyházi jellegű egyesületek is. Az öntudatos vallásosság pedig az élet egész területét követeli magának. Azért a hivek lelkében élő energiákat fel kell szabadítani s ezeknek az imádkozó erőknek az istentiszteleteken kívül *más tevékenységi területeket is kell biztosítani.* Vallásunk lényegéből önként következik, hogy minden valamirevaló szórványunk a maga keretei között egész kis egyházközségi életet szeretne élni. Nem külön lelkesítő és nem önálló presbyteriumot akar, mert az egyikhez nincsen elég anyagi ereje, a másikhoz meg nincsenek megfelelő emberei. De minden szórványunk szeretne a havi egy, vagy kétszeri istentiszteleten túl is gyülekezeti életet élni. Ehez pedig nemcsak képességei vannak, de meg van hozzá a joga is. Itt kezdődik a szórványokban szolgáló lelkészek tulajdonképeni szórványgondozói munkája, amit még sem lehet egészen a szórványgondnokokra bízni, mert ez a papi szolgálat mérlegének a másik serpenyőjébe tartozik.

A múlt évben, karácsonykor, a sashalmi szórványban végeztem szószéki szolgálatot. Sas-halom a szórványok törzsén fiatal hajtás. Sokáig vártunk, amíg az aránylag nagy területről összegyűltek a hivek. Addig a korábban érkezőkkel elbeszélgettünk. Körülbelül ezekben foglalhatom össze, amit a hivek akkor elmondottak nekem: Mi nagyon örvendtünk, hogy végre reánk is gondoltak és felszólítottak bennünket, hogy szórvánnyá alakuljunk. De meg kell valljuk őszintén, hogy csalódtunk, mert a szórványéletet mi nem így képeztük el. Nem elégít ki bennünket az, hogy évente háromszor-négyszer istentiszteletet tartanak nekünk. Habár ennek nagyon örülünk, mégis valami mást, ennél többet szeretnénk. Gyakoribb összejöveteleket, családi estéket, olyan kis egyházközségi életet, amelynek kereteiben mi is tevékeny unitáriusok lehetnénk . . .

Én nagyon megértem a sashalmi hiveket s

arra gondoltam, hogy ők talán nem is az egyedüliek, akik intenzívebb szórványéletet szeretnének élni. Igen ám, csak hogy mi lelkesítők kevesen vagyunk s a szórvány meg sok — hangzik a válasz. Nekünk egyformán kedves minden kis unitárius gócpont, de mit tehetünk, ha nem telik többre belőlünk. Pedig mégis csak úgy lesz, hogy telni fog! Ha egyszer rájövünk arra, hogy okosabban gazdálkodjunk önmagunkkal és az időnkkel egyaránt.

A szórványistentiszteletek beosztása a mai keretek között nálunk egyszerű irodai adminisztráció. Pedig ezeken a pestkörnyéki kis unitárius gócpontokon ma már igen nagy a hangsúly, mert ezek gyökérszállai a budapesti egyházközségnek és ütőerei a magyarországi unitarizmusnak. Közelebb kell menjünk hozzájuk. *Sorsukat és életüket ki kell emeljük a pesti két lelkesítő iroda adminisztrációs gondjai közül és bele kell illesszük a tervszerű lelkesítő konferenciák tárgysorozatába.* A budapesti lelkészek ma már prédikálnak az ország legtávolabb eső részeiben is. És ez helyes is, mert a fényt és a meleget a főváros kell, hogy reááraszsa a vidékre. Az egészséges szervezet minden sejtjét a szív központi működése táplálja és szabályozza. Csak hogy mégis van egy kérdés, amely gondolkodóba ejt. *A pesti lelkészek távoli kirándulásai a közeli szórványok rovására mennek s ugyanakkor a vidéki lelkészeink a maguk kis körében néha majdnem téllenségben élnek ki magukat, mert nem tudhatják, hogy hova mehetnének prédikálni.* Eredményes munkát mindaddig nem tudok elképzelni, amíg meg nem határozzuk a vidéki lelkészeink szórványterületeit, mert ők is épp oly apostolok, mint mi vagyunk s a szétszórtságunkból fakadó nagy felelősség őket is terheli. Ez nemcsak természetes, hanem szükséges is. Hiszen a vidéki lelkészeink nagyobb szórványgondozói aktivitása legalább részben felmenti a pesti lelkészeket a fővárostól távol eső szórványok látogatása alól s így mindjárt több gondot fordíthatunk a pestkörnyéki szórványok életének fellendítésére. Igaz, hogy a szórványok szórványgondnokaikban egy-egy világi papot kaptak, akik felelősek a szórvány életéért. Ez azonban egymagában nem lehet elég kezesség a jövő biztosítására, hogy ha a szórványok a lelkészek számára csak prédikáló állomások lesznek.

Kétségtelen, hogy a szórványok életét nem lehet egy sablonos elgondolásra építeni, mert minden szórvány más. Mások a helyi adottságok, más a hivek lelki és vagyoni készsége, társadalmi helyzete. Egyben azonban minden szórvány

egyforma. És ez az, hogy ezek a szórványok unitáriusok, hogy mindenütt nagyok a távolságok és hogy a hivek az istentiszteleteken kívül is akarnak unitárius közösségi életet élni. Ha kevés számban is, de *mindenik szórványnak van ifjusága*. Olyan ifjuság pedig, amely tenni, alkotni, életéről tanubizonyságot tenni ne akarna, olyan ifjuság nincsen. Olyan gyülekezet sincs, amelyik ki tudná élni magát és föl tudná dolgozni a benne rejlő unitárius energiát havi egykét istentisztelet keretében. Tudom, hogy vannak a szórványainkban unitárius ifjak, akik az ottani, helyi protestáns, de nem unitárius ifjúsági egyesületekben tevékenykednek. Tudom, hogy az erdélyi levegő üde, tiszta ereje itt is és ma is él hiveink lelkében. S tudom, hogy ezzel az ősi örökséggel ma is lehet unitárius módra okosan és hasznosan gazdálkodni. És itt kénytelenek vagyunk beismerni, hogy a lelkészi szolgálatunk mérlege pásztor munka nélkül, pusztán szószéki szolgálattal soh'sem fog egyensúlyban állani s ez a vallásunk hatóerejét jelző érzékeny inga mozogni kezd és az üresebbik karja nem föl, hanem lefelé hajlik s talán a másik karját is magával huzza.

A X. kerületi szórvány — nagyon helyesen — szeretetvendégségeket rendezett a múltban s ezek sikeres alkalmak voltak a szórvány életének felendítésére. Pestszentlőrincen meghitt, barátságos családi esték tették egységessé a szórványt s így e különben szegény gyülekezet sikeresen birkózott meg egy szép harmonium beszerzésének nehéz feladataival. Régi emlékek, egész egyházközségek életéből átmentett hatékony energiák élnek a szórványainkban lakó hiveink lelkében. Ezek az emlékeken, mint egy-egy Krisztushárfán játszani a prédikációinkkal, csak a felelősségünk, majdnem a kisebbik kötelességünk. *Pásztor munkával megeleveníteni ezeket a szunnyadó energiákat s mozgalmas gyülekezeti életet fakasztani belőlük, ez az unitárius lelkészi szolgálat nehezebb, de gyönyörűsebb fele ma a szórványainkban.* Ezt pedig közös elgondolás, tervszerű munkamegosztás nélkül, egyéni próbálkozásokkal, pusztán irodai adminisztrációval sikeresen nem lehet megoldani. Nyujtsuk hát ki egyöntetűen a lelkészi szolgálat mérlegének a másik karját, hogy elérjen az is a szórványokba. A szépen beindított szószéki szolgálatok után álljunk végre együttesen a papi munka mérlegének a másik serpenyőjébe s odaadással, mélységes istenhittel tegyük tervszerűvé és pásztoribbá a szórványok gondozását. Mert mindenképpen többet ér az, ha a lelkészi szolgálatunk eredményét egészséges, viruló szórványok

hirdetik a főváros környékén, mintha minden aktivitásunkról a szószéki szolgálatunk mérlege csupán statisztikai adatokkal beszél.

A budapesti egyházközség két templomával bármilyen jelentős szerepet is visz az unitarizmus jövője szempontjából, a létszámban egyre növekedő pestkörnyéki szórványok mind több és több papi energiát követelnek s ezt megérteni és ennek eleget tenni, ez az idő és a változott viszonyok kemény parancsa. Én pedig hiszem, hogy az Isten minket, lelkészeket soha sem állít nagyobb feladatok elé, mint amennyire nekünk képességeket adott.

Pethő István.

Budapestvidéki szórványgyülekezeteink problémái.

Budapestvidéken most az elmúlt időszakban már nyolc helyen tartottunk Istentiszteletet. *Rákospalota* és *Ujpest* gondozója *Barabás István*, *Pestszentlőrinc* *Pethő István*, míg *Kispest*, *Pestszenterzsébet*, *Csepel*, *Sashalom* és *Budafoke* gondozói *dr. Csiki Gábor* és *Ferencz József*. A budapestvidéki szórványok élete most nyugovóra tér. A nyáron át szünetelni fog közöttük a gyülekezeti munka. A pihenés ideje alkalmas az új tervek kövacsolására, hogy az ősszel elinduló munka ezeket már figyelmébe vehesse. Mind a nyolc szórványgócpontban megvan a leányegyházközség alakuláshoz szükséges ötven lélek. A nyolc szórványgócpont ma az 1930 évi adatok szerint kerekén 800 lelket számlál, de a valóságban a helyzet az, hogy ennek a nyolc községnek területén ma már ténylegesen *1000 lelkünk él*. A budapestvidéki szaporulat egyre növekedő irányzatot mutat. Ezen a területen ma már kb. 100 unitárius hitoktatásban részesülő növendékünk is lakik, akiknek ellátására minden gondoskodás megtétetett. A budapesti egyházközség presbitériuma szokott alaposságával foglalkozni fog az egyre fejlődő budapestvidéki unitáriusság problémáival. Meg vagyunk róla győződve, hogyha a maga részéről is elérkezettnek látja az időt a leányegyházközségek megalakítására, akkor ő fogja az indítást megadni és nem várja azt a hivatott, akiknek a lelkében ez a gondolat a közeli megvalósulás reménységében már elevenen él. Ne felejtsük el azt, hogy önmagának mindenki szívesen adózik. Nem jelenti ez a budapesti egyházközség megrövidülését sem, mert hiszen a leányegyházközség javára befolyó fillérek továbbra is Budapesten volnának kezelhetők s a szükséges kiadások után fennmaradó összegből természetesen juttatást kapna az anyaegyházközség, mely lelkészei útján azokat lelki gondozással ellátja. A megszervezett leányegyházközségek presbitériumaiban dolgozó hivek erősítik az egyház egyetemét és megszervezett leányegyházközségeknek jogukban áll a községi és városi törvényhatósági testületekhez évről évre segélyösszegért fordulni, amely a nyolc helyen minimális számítás szerint is legalább 1000 pengőre tehető, tehát ma meghaladná azt az összeget, melyet ezen területek lakói egyházi adó formájában ténylegesen befizetnek. Érteljük a gondolatot, mely eleven élet formájában már ajtóink előtt kopogtat. Kölcsönös érdeköszeegyeztéssel, és ha kell lemondás árán is, építsük egyházunk jövőjét.

Ferencz József.

Budapesti szórványaink élete.

Budapesti szórványainkban két helyen folyt munka az elmúlt időben. A VI. Gömb-u. iskolában havonta egyszer *Barabás István* tartott Istentiszteleteket, a kis gyülekezet állandó érdeklődése mellett. Ezen a területen hiveink állandóan változtatják lakásukat, gondozásuk és felkeresésük igen nagy nehézségekbe ütközik. Az elmúlt esztendő ezen a helyen is élesen mutatott rá arra, hogy egy diakonissza beállítása elháríthatatlanul égető feladata a budapesti egyházközségnek. A X. Máv. állami főműhelytelepi templomban havonta kétszer dr. Csiki Gábor és Ferencz József tartottak Istentiszteletet s gyakran szolgált ott Pethő István is. Ez a szórványgyülekezet elvesztette lelkes gondnokát bágyoni Bodóczy Gábor elhunytával. A hivek legutóbb megtartott gyűlésükben a néhány gondnok fiát Bodóczy Sándor szfv. tisztviselőt választották meg gondnokul, Matka Lajos postaszakaltisztet pénztáros és gazda gondnokul, míg a szórványgondozói tisztséget az ujjonnan beválasztottakkal együtt most már Borbély Albert, Nagy András és Fodor Árpád afiai látják el. A szórvány közgyűlése dr. Csiki Gábor indítványára elhatározták, hogy a szórvány jelenlegi vagyonából 100 Pengőt készpénzt bágyoni Bodóczy Gábor emlékalapítvány címén tőkésítnek s ezt 500 P-re kívánják felnövelni, hogy majdan annak kamataiból a szórvány szegényeit és gyermekeit szeretetadományaikkal járuljanak hozzá az alap gyarapításához s azt az Értesítőben nyulázni fogjuk. (FJ.)

MAI KÉRDÉSEK.

Presbiteri konferencia.

Megújodás felé siető egyházi életünkben folytonosan új fogalmakkal találkozunk, melyekkel meg kell barátkoznunk, hogyha az új kornak megfelelő egyházi életet akarunk élni.

Az unitárius egyházkör, mely egyben a csonkaországi egyházkerület is, az elmúlt napokban tartotta meg Debrecenben évi közgyűlését, ahol az arra jogosított egyházi tanácsosok közül alig tíz jelent meg, míg több, mint hatvan távol maradt. Évente egyszer tartunk köri közgyűlést, ahol egy esztendő munkájáról számot adunk és terveket kovácsolunk a jövő építésére. Ez a gyűlés világi vezetőink közül sajnos nagyon keveset érdekelt. Hasonló szomorú képet mutatott a tavalyi Budapesten megtartott egyházköri közgyűlés is, ahol a helyben lakó kb. 50 egyházi tanácsos közül alig jelent meg 25 százaléka. Az Igazgató Tanács, egyházi életünk legfőbb kormányzó és végrehajtó testülete üléseinek képe is hasonló néptelenséget mutat. Nagyon kevesen vannak, akik állandó érdeklődést mutatnak. Még a budapesti presbitérium 42 tagja közül sem lehet még a felével sem találkozni az évente ugyancsak négyszer megtartott egyházi gyűléseken.

A köri közgyűlésen elhangzott bölcs elnöki megnyitó, melyet lapunk hasábjain teljes terjedelmében megtalál az érdeklődő és az eperjesi jelentés szomorúan mutat rá arra, hogy a világi elemtől s különösen a vezetésre elhivatottaktól nem mindig kapjuk meg azt az erőt és támogatást, melyre szükségünk van, nincsenek jelen a gyűléseken és összejöveteleken és nem tud kifejlődni az a harmónikus együttműködés és közös felelősségérzet, melyre a mai nehéz időkben feltétlenül nagy szükség van. A budapesti egyházközség egyik gondnoka sokszor hangsúlyozza, hogy az elfoglalt világi elemnek az egyházi életbe való szerves bekapcsolása a lelkesi kar feladata. Helyesen szokta mondani, hogy nekünk kell előkészíteni a jelenlegi presbitériumok utánpótlóit, hogy beleneveljük az egyházas munka áldozatos és fáradságot igénylő munkakörébe. A munkára való felkészülésnél feladat vár a világiakra és lelkészekre egyaránt.

Egyházunk élete végső fokon a gyülekezetek akaratán nyugszik. A gyülekezetek választják a presbitereket, önmaguk közül, saját ügyeik intézésére. A presbiteri és egyházi tanácsosi tisztség egyik a legszebbeknek, melyekkel egyházunk világi hiveit felruházhatja. A presbiterség azonban nemcsak címet, hanem elkötelezettséget és áldozatviselést is jelent. Munkát és fáradságot, hiszen régen a presbiterek a gyülekezet vénei közül kerültek ki, hogy bölcs tapasztalataikkal kormányozzák annak életét. Ma a presbitert az élet munkamezőinek mindenikéről hívjuk el a munkára, hogy közösen építsünk és fáradozzunk. Egyházi életünkben olyan feladatok vannak, melyeket presbiterek munkavállalása nélkül elvégezni nem tudunk! A munka elvégzésétől pedig életünk és jövőnk függ!

Tanulni nem szégyen. A többi felekezet, protestáns és katolikus egyaránt esztendőök hosszú sora óta konferenciákon külön foglalkoznak a presbiterekkel, illetve azokkal, akikben a gyülekezetek jövő vezetőit látják. A más felekezetek presbiterei is elfoglalt dolgozó tagjai a társadalomnak, de időt tudnak arra szakítani százával és ezrével is, hogy részt vegyenek a presbiteri konferenciákon. Hinni és remélni merem, hogyha missziós szervünk magára veszi az első presbiteri konferencia megrendezésének fáradságos gondját, a hivek meg fogják hallani a lelkük mélyén megszólaló hívó szót. Külföldi és különösen amerikai testvéreink szervezete a „layman league“ minden esztendőben heteket szentel az egyházi élettel kapcsolatos kérdések megbeszélésére.

Az első konferenciát már kora ősszel Budapesten meg kell tartanunk egyházi munkaidőnk beállta előtt, hogy a feladatokkal mindenütt szembenézhessünk. Ezen ott kell, hogy legyen minden egyes presbiter és egyházi tanácsos, a leányegyházak vezetői és szórványgondnokok. Alkalmat kell találnunk itt arra is, hogy a jelenleg már egyházi munkában álló generációt a 40—60 éves generációját összehozzuk a jövő egyházi életének munkásaival a 30—40 évesekkel. Kell hogy legyen egy szombat délutánunk és egy vasárnap délelőttünk, amikor ha kell a hétfégi pihenő perceiből áldozunk egyházi életünk nagy munkafeladatainak megismerésére. Nehéz lesz a kezdet, hiszen a rengeteg sok fontos kérdés közül csak a legégetőbbeket fogjuk megbeszélni tudni. De át kell vergődnünk a nehézségeken, hogy elindulhassunk az élet építésének útjain. E sorok ne legyenek pusztában elhangzó kiáltások, hanem a lélek mélyén a szív tisztaságában találjanak meghallgatásra!

Ferencz József.

KRÓNKA.

Lelkészi jelentés.

A budapesti egyházközség április 8.-án tartott közgyűlésén felolvasta Józán Miklós lelkész-elnök.

III.

Misszió-Házunkra vár a tényleges katonák pastorációja, akik a protestáns katonai egyházközség alapszabályai szerint abba a lelki közösségbe vannak beszerelve; de — ugylátszik — ebben a szervezetben az unitárius voltuk nem domborodik ki eléggé s így ennek hatékonyabb felkarolása érdekében az unitárius tisztikar vezető tagjaival komoly megbeszélést folytattunk; ám a külön szervezkedés ellentétben állana az eddigi gyakorlattal. S így amit mi tehetünk, csak annyi, hogy a közös munkából részt kérjünk magunknak. Erre volt is eset a Ludoviceumban két ízben is, a husvét előtti áhitat rendjén. Tavaly Józán Miklós, az idén dr. Csiki Gábor vett részt a protestáns tisztjelöltek lelki gyakorlatán.

Ugyancsak a Misszió Háza várna az ugynevezett fogház-misszió beindítása is. Ebben az irányban a kezdeményező lépések megtétettek; bár olyan óriási nagy szüksége az egésznek nem forog fenn, miután itt a mi statisztikánk ugyancsak kedvező képet nyújt.

Ideiktatom mult évi népesedési adatainkat. Ezeket az év elején megküldöttük a m. kir. Központi Statisztikai Hivatalnak is.

Kereszteltünk: 47 (30+17).

Konfirmáltunk: 43 (24+19).

Temettünk: 37 (26+11).

Eskettünk: 38 (1+13+6+18).

Hozzánk áttért: 26 (17+9).

Tőlünk kitért: 18 (6+12).

Lélekszám: 2569.

Egybevetve a születések és halálozások számát, valamint az áttértek és kitértek normális forgalmát, mutatkozik évi gyarapodás 18 lélek. Ami bizony csekély, igen csekély azzal a komoly veszedelemmel szemben, ami a reverzálisok könyvelő megadása révén fenyegeti számbeli gyarapodásunkat. Kevés vigasztalás a mi számunkra, hogy az illető maga megmaradt unitáriusnak; mert ahol nincs gyökér, ott nincs sarj, nincs jövő.

Könyvtárunk szépen gyarapodott egyes afiainak ajándékozása folytán. Már is sürgeti, hogy számára egész külön helyiségről gondoskodjunk, ahol esetleg hétközben olvasóterem is volna. Ez azonban az adott helyzetben még nem kivihető. László Gyula könyvtáros afiát minden dicséret megilleti a könyvtár rendezéséért s annak népszerűsítéséért a hivek körében.

Iratmisszió őszintén teljesítette a maga hivatását s a kolozsvári központi iratmisszió révén is, terjesztette az unitárius irodalmat.

Hátha volna még az ingyen füzetek osztogatása a szélrózsa minden irányában. Erre is sor kerül majd, hogyha az Unitárius Ertesítő annyira megerősödik, hogy bevételi feleslegéből a népszerű és közérdekű írások sorozatát megindíthatja. S talán-talán egy bucsupéldányban az „Unitárius Kis Könyvtár” is még az idén meg fog jelenni, hogy végképpen el ne felejtkezzék róla a ma élő nemzedék. Ehhez azonban mind idő és pénz kell. De ha jól imádkozunk, mind a kettő megadatik nekünk.

Budapest Székesfőváros jóvoltából a rendes hitfelekezeti segélyt (2250 P.) évente hálás köszönettel fogadjuk. A főváros pénztára hordozza egyik hitoktató lelkészünk fizetését s díjazza a külön hittanórákat is. Ez utóbbi most már keresztül megy az eklézsia folyó pénztárán. Reméljük, hogy a most nyakunkba zúdult rendkívüli renoválási költségek részbeni megtérítése címén, nem hiába fogunk kopogtatni az összes egyházak kegyurának kapuján. Az Unitárius Misszió Ház templomépítési rendkívüli segély címén a mult évben 4500 Pengőt élvezett a főváros pénztárából. Ezt, mint átfutó tételt, mi kezeltük.

Alláskeresők helyben és a vidéken nap-nap után felkeresik hivatalunkat. S amennyiben rajtunk áll, szívesen segítünk rajtuk; de, sajnos a legtöbb esetben csak az előjegyzés ígéretével kell megelégedniük, mert a tényleges eredmény igen ritka. De ha mégis sikerül valamit elérnünk, ez a mi legnagyobb örömünk és boldogságunk. S bőven jutalmazva érezzük magunkat az immár 40 éves lelkeszi szolgálat minden gondjáért és küzködéséért.

Itt emlitem meg, hogy a negyedik határkőnél (1933. X. 8.) felejtethetlen szép ünnep keretében adhattam hálát a mindenható Istennek, hogy engem, mint kivételes gondjaiba vett árva gyermekét, mindez ideig megsegített.

Gyűlekezetünknek ebben a jubileumi örömnépében meleg együttérzéssel és testvéries bizalommal vett részt erdélyi anyaszentegyházunk, a különböző felekezetek illusztris képviselőikkel, az egyes eklézsiák és intézetek, jó barátok és ismerősök a közelben és a távolban; angol-amerikai hitrokonaink is tolmácsoltatták atyafiságos üdvözlőiket a M. H. lelkésze után. S akit első sorban kellett volna említenem, Magyarország kormányzója a kultuskormány útján átnyújtotta nekem a II. oszt. magyar érdemkeresztet a csillaggal, amelyet hódolattal fogadtam s annak rendje és módja szerint meg is köszöntem. A templomi ünnepélyt a magyar rádió közvetítette; este pedig a Gellért márványtermében rendezett társasvácsora baráti hangulatban fejezte be a szép egyházi ünnepséget. Köszönöm a ragaszkodásnak és méltányoló elismerésnek ezt a spontán kifejezését, köszönöm az arany Bibliát, köszönöm a szoborművet, köszönöm a virágokat, köszönöm az örömkönnyekeket, köszönöm a családommal szemben kimutatott testvéri szeretetet. Soha el nem felejtjük.

Nem feledkezhetünk meg kedves halottainkról sem, akik időközben magasabb szolgálatra hivattak el: Székely Mózes, Gál Árpád, Dukai Takács Ferenc, Pál Ferenc, Schey Ernő, Gruber Gyula és Bodóczy Gábor nevei élni fognak a hálás utódok emlékezetében. Ők megtették kötelességüket. Részvétünket szóval és írásban kifejeztük a szomorkodóknak. Itt is felemlégetjük hűségüket és jótetteiket. Hűségüket a családi szentélyhez, hűségüket az anyaszentegyházhoz, hűségüket édes magyar hazánkhoz. Pihenjenek a drága hanvak az anyaföld ölén esendesen. Az üdvösség után sóvárgó lélek pedig találja meg legszentebb jutalmát a mi Istenünknek atyai kebelén! Vége.

EGYRŐL-MÁSRÓL.

A nyugdíjasok munkásságát a köz vegye igénybe!

A protestáns egyházak történelmi ható erejét a múltban föltétlenül fokozta a világi elem egyházi tevékenysége, munkássága. A protestáns egyházak belső életének tartalmassá, színessé és lelket építővé tétele a jelenben és jövőben is attól függ, hogy a világi elem hitéletén kívül mennyire tudjuk az egyházi és egyháztársadalmi munkára a világi elemet megnyerni.

A mai megélhetési nehézségek a világi elem energiáját nagy mértékben lekötik, úgyhogy az egyházi tiszteletbeli állásokkal járó munkára mind kevesebben és kevesebben szentelnek kellő időt. Ámde ott vannak a nyugdíjasok!

A KANSz országos nagyválasztmányának

ülésén Péterffy Lajos ny. miniszteri tanácsos igen helyes érzékkel és nagy életbölcsessel abban az irányban fejtette ki álláspontját, hogy a nyugdíjasok tapasztalatait és munkásságát anyagi ellenszolgáltatás nélkül a köz vegye igénybe!

Évek óta hirdetem a mi kis egyházunkban, hogy a nyugdíjasok igyekezzenek a megnövekedett egyházi adminisztrációba belekapcsolódni, mert ennél kellemesebb, lelket edzőbb munkakeretet sehol se találhatnak.

Igazi lelki gyönyörűséggel szemlélem az egyik testvér egyháznál a nyugdíjasok lelkes, tartalmas egyházépítő munkáját.

A budapesti egyházközség a maga nyugdíjasainak egyházi munkásságát szeretettel venné, mert az egyháztársadalmi élet ezt a munkásságot igényli. Sőt nélkülözi. Dr. Tóth György.

A közügy mindenek felett.

A mi nagy egyházi emberünkről: b. Farkas Sándorról a lap f. évi első számában irtam egy kis cikket. Azóta Hatvani Lajos irt egy tanulmányt b. Farkas Sándorról ily címen: Egy székely nemes, aki felfedezte a demokráciát. Én kötelességemnek tartottam ezért köszönetet mondani és más irányú intézkedéseket is tettem. Most Hatvani Lajos a következőkben válaszolt:

„Fogadja hálás köszönetemet ismételt, meg nem érdemelt fáradozásáért. Igazán jól esik, hogy akad végre egy magyar bíró, aki hazafias jószándékomat elismeri. A Bölöni Farkas Egyesületnek küldöttem könyvemről néhány példányt s egy antikvárius útján kerestetem az „Észak-amerikai Utazás“-t az Egyesület könyvtára számára. Mert úgy olvastam a Méltóságod által beküldött folyóiratban, hogy a Bölöni Farkas nevében egyesült iparosok patrónusuk könyvét nélkülözik. Remélem, hogy majd sikerül e hiányt pótolni.

Kitünő tisztelettel
Hatvani Lajos

Ezt az unitárius nyilvánossággal azért kívánom közölni, hogy a jelzett tanulmányra a figyelmet föl hívjam és hogy kérjem kedves atyámfiait, hogy minden megmozdulásról és irántunk való érdeklődésről igyekezzenek Értesítőnk útján az unitárius közvéleményt tájékoztatni. Minden egyes unitárius a reá háruló kötelességet teljesítse szeretettel.

Dr. Tóth Gy.

Szerezzen barátokat az Unitárius Értesítőnek!

Jézus és Mária ereklyéi.

Irtá Szimonidesz Lajos 360 l.

Budapest, 1933.

Középkori és mégis aktuális témával foglalkozik Szimonidesz Lajos ebben a hatalmas műben, mely több mint másfélezerév széthulló hitanyagának gondos szintézisét adja. Bár a tudós tárgyilagosságával, a theológus pedantériájával gyűjti össze mondanivalóit s óvakodik a kritikai kommentároktól, mégis úgy hat ez a könyv, mint a sokat emlegetett, de mégis rosszul ismert középkor éles kritikája. Szimonidesz aknyira megrezerváltságában, hogy még a protestáns és kath. ereklye kritika közös plattformját is megtalálja, mikor leszögezi, hogy ma már a katolikus egyház sem vitatja az ereklyék hitelességét, a protestáns felfogás viszont az, hogy az ereklyék tiszteletét el kell vetni, de hitelességüket szabad vitatni.

Szimonidesz Lajos pontosan fején találja a szeget, mikor az ereklyekultusz problematikáját magában Jézus személyében gyökerezteti. A kereszténység alapítója mindenféle zsidó és pogány megalkuvással szemben azt a nagy tételt állította fel, hogy Istent lélekben és igazságban kell imádni s ezzel eleve elítélte az ereklyekultuszt, mint a legközönségesebb materializmust. S az egyház ezzel az autentikus elítéléssel szemben Kr. u. négy század múlva fanatikus szenvedéllyel gyűjti a Jézus és Mária ereklyéket s minél kézzelfoghatóbb bizonyítékot akar adni, annál valószínűtlenebb adatokra támaszkodik... Nem tudjuk hirtelenében eldönteni, mire is hivatkozunk a gazdag anyagból: a gladstoni kolistorra, mely Jézus bölcsőjének egy darabját őrizte s annak az 5 árpakenyérnek egy darabkáját, mellyel Jézus a kenyéresodát tette vagy a nürnbergi leletre, mely a betlehemi jászol maradványát őrizte? Aktuális könyv ez nemesak azért, mert az igazságot felderíteni mindig időszerű, de azért is, mert az árnyak visszajárnak. Fischer püspök mondta 1402-ben a zarándokok előtt: két héten át ezerszámra vonulnak végig a hivek a szent ereklyék előtt s minden nap megmutatják a tömegnek Isten anyja ruháit, a kis Krisztus pelenkáit, azt a lepedőt, melyben Keresztelő János tetemét burkolták volt stb... Az olasz vasutak pedig 1933-ban 50 százalékos kedvezményt kiterjesztették a Róma-Bari-i utvonatra is, hogy a zarándokok meglátogathassák az ott őrzött ereklyét, Krisztus töviskoszorujának egyik tövisét, valamint a barii árumintavásárt is. Multat és jelent ítélni tanit Szimonidesz könyve.

Kemény Gábor.

Uj theologia és unitarizmus.

Irtá dr. Boros György 96 l.

Kolozsvár, 1934.

Dr. Boros György unitárius püspöknek hét

theologiai akadémia évmegnyitó értekezését és két más alkalmi beszédét tartalmazza.

Az évmegnyitó tanulmányok mind a háboru előtti időkből származnak, amikor püspökünk a theologia dekánya volt. Az értekezések nagyon érdekes történeti dokumentumok, különösen a ma élő emberek számára. Hiszen csak néhány évtized és néhány jóslata a szemünk előtt vált valóra s viszont sok-sok akkor érvényes megállapításnak ma homlokegyenest ellene mondunk. S egészen bizonyos, hogy ellene mond maga az illusztris szerző is. Igen! ez a történelem folyása s a gondolatok fejlődésének dialektikus hullámozása. Szerző műve is lépcső fok, amelyen oda jutottunk, ahol most vagyunk. S ezért érdekes az olvasása különösen annak, aki szeret történeti méretekben gondolkodni.

Az egész könyvnek legméltóbb mottója ez a nemes veretű felszólítás lehetne (77 l.): „Ifju barátaim, tanulmányozzunk, tanuljunk a régi unitarizmus világító lámpája mellett, hogy majd egykor teremthessük meg az újat!”

Hisszük, hogy ez a könyv segíteni fog a mai új gondolatok létrehozásában, melyből egy új, de mégis régi, mert örök unitárius kereszténység fog megszületni. (il)

A vallási és nemzeti eszme.

Irtá Iván László dr. 30 l.

Ujpest, 1934.

Lapunk felelős szerkesztője igyekszik ebben a rövidre szabott kis tanulmányban megvilágitani azt a kérdést, hogy hogyan lehet az, hogy a mai ember úgy a polgári, mint a marxista világnézettel szembehelyezkedik. Az egész probléma történetfilozófiai háttérbe van állítva. A füzet fejezet címei: az evolucionizmus bukása, — az új forradalom, — a polgári szellem virága a kommunista kiáltvány, — az új korok vallásossága — a nemzeti érzés ujászületése — a polgári nacionalizmus önzésen alapult — a polgári gondolat terjedésének egyes állomásai — a magyarság és a polgári gondolat — a polgári nacionalizmus társadalomellenes — az új nacionalizmus tömegézés — az agrárszellem ujjaéledése — az ipar és kereskedelem a maga helyén — mi lesz az egyénnel?

A füzet ára 30 fillér, postán küldve 34 fill. Kapható a lelkészi hivatalban és a szerzőnél. Bélyegben is beküldhető!

A **Keresztény Magvető** 1923. évi 4. számát kéri könyvtárunk, cserébe vagy pénzért.

Erdélyi rokonainknak is küldhetünk ima és énekeskönyveket Iratmisszióknak útján. Megrendelő cím: Unitárius Iratmisszió, Budapest V., Koháry-u. 4. sz. I. em.

Kedveseink emlékéért úgy is megörökíthetjük, ha az ő nevükben könyvet ajándékozunk unitárius könyvtárunknak. Cím: Budapest V., Koháry-u. 4. sz. I. em.

Az unitárius család

Negyedévvél ezelőtt rajzoltuk meg lapunk hasábjain hasonló cím alatt azt a nagy veszedelmet, amely egyházunkra leselkedik, ha nősülendő fiai és férjhez menendő lányai észbe nem kapnak és házasságkötésüknél az eljövendő nemzedék lelki neveléséről kellőképp nem gondoskodnak. Unitárius ifjú és leány, aki megismerte az unitárius vallás nagy tisztaságát, lelket üdítő szépségét és evangéliumos bensőségét, nem lehet oly szívtelen jövendő gyermekével szemben, hogy azt kizárja ezekből az isteni adományokból. Sőt ha van az ifjuban és leányban élő hit, az igyekezni fog arra, hogy minden gyermek, akinek Isten után ő ad életet, ebben az emelkedett unitárius szellemben nevelkedjék. Ezzel terjesztheti ő az evangélium parancsai szerint Isten országát itt ezen a földön.

Ugy látszik, hogy nem fogjuk mindig csak a veszélyeket hangoztatni, hanem eljő az idő amikor e lap hasábjain boldogan kiáltunk fel: Megmentettük őseink örökségét, megmentettük a kétezer éves evangéliumot, megmentette mindezt a mi Urunk Isten az unitárius család által. A mi egyiptomi rabságunkból való szabadulásunk utja a tiszta unitárius, vagy legalább is gyermekeiben tisztán unitárius házasság! Ennek az utnak ismét vannak hősei, vannak ígéretei sötét éjszakában ragyogó csillagai. Akik itt következnek:

Unitárius házasságot kötöttek:

Székely Ferenc és Leopold Anna május 10-én Rákospalotán.

Horváth Béla és Gázsó Teréz május 25-én Budapesten.

Vitéz Nyiredy Géza dr. és neje Arlow Ilona unitárius házasságából Zsolt nevű kisfiu született május 18-án.

Isten áldása legyen az unitárius családon!

Előfizetőinkhez! Mint olvasóink láthatják mindent megteszünk, hogy megtehető tartalmu lapot állítsunk minden hónapban asztalukra. Mi csak azt kérjük ezzel szemben, hogy olvasóink siessenek előfizetni. Mert ha nincs pénz rendelkezésünkre, a lapot sem tudjuk megjelentetni, csak korlátolt terjedelemben. Azt hisszük, hogy ezt olvasóink nem akarják, de mi sem akarjuk. Kérjük siessenek előfizetni, hogy fennakadás ne legyen. Ezt üzeni tisztelettel és szeretettel a
Kiadóhivatal.

Lapunk legközelebbi kettős száma (augusztus—szeptember) ősszel, szeptember havában jelenik meg. Ad-

dig is kedves olvasóinknak és jóbarátainknak kellemes nyári időtöltést kívánunk!

A budapesti egyházközség kebli tenácsa május 8-án ismét összeült, hogy tárgyalás alá vegye a templomház renoválásának ügyét. A ház lakályosabbá tétele végett az egész nagy palotában az összes gázvezetéket ki kell cserélni, ami ismét 4000 P-n felüli költséget jelent. Szóba került egyúttal a hősök emléktáblájának elhelyezése. Sokan szeretnék az utcai homlokzaton, mások a templom előtti részen akarják elhelyezni s még szóba került az a terv is, hogy lent a kapu alatt a Dávid Ferenc emléktáblával szemben. Szívünk szerint az utcai fronton helyeznénk el, de oda nagyobb, díszesebb a gót stylbe beleillesztendő emlékműre volna szükség, míg akár a kapubejáratnál, akár a második emeleten egy szerényebb márvány emléktábla is megfelelne. Szóba került az is, hogy általános emléksorok legyenek rajta, vagy pedig nevek felsorolása. Végül a templom tatarozása is szóba került, de a mai viszonyok között csak úgy tudjuk megoldani a kérdést, ha segítséget kapunk. Addig függőben tartja a kebli tanács ezt a mindnyájunk által óhajtott renoválást, hiszen csak egy alapos javítás után tudnánk templomunk szépségét egész nagyságában értékelni.

Az ifjusági konferencia június 24-én délelőtt 11 órakor kezdődik ünnepélyes Istentisztelettel a Koháry-utcai templomban. Prédikál Pethő István hitoktató lelkész. A konferencia tagjai ezután ebédelnek, majd délután 3 órakor az Eötvös-térről hajóval indulnak Nógrádverőcére. A konferencia előadások június 25-én hétfőn reggel kezdődnek, áhitattal és megszakítás nélkül folynak június 30-án szombaton estig. Az ünnepélyes bezáró Istentisztelet július 1-én, vasárnap délután 4 órakor lesz a nógrádverőcei református templomban. Prédikál Fózán Miklós püspöki vikárius. A konferencia előadásait a következő felkért előadók fogják tartani: Bartók Géza, Borbély Andor. Fekete Zoltán, Ferencz József, László Gyula. Migray József, dr. Nyiredy Géza. Pethő István, dr. Supka Géza, dr. Szabó István. Sok szép lelki eredményt várunk ettől az újabb ifjusági találkozótól.

Kirándulás Nógrádverőcére. A budapesti és környékbeli hivek figyelmét felhívjuk arra, hogy július 1-én délután 4 órakor a nógrádverőcei ref. templomban ünnepélyes unitárius istentisztelet lesz, amelyen Fózán Miklós püspöki vikárius prédikál. A konferencia vezetősége kéri a hiveket, hogy jöjjenek ki Nógrádverőcére e szép és nemes találkozóra minél nagyobb számban már a reggeli vonatok bármelyikével. Menetrend lapunkban közölve van. Találkozzék az idősebbek és a fiatalok rendje ezen a napon egy szent szívdobbanásban!

Vonatok és hajók indulása Nógrádverőcére. Jun. 25.— Július 1. közti napokon vendégeket szívesen lát a nógrádverőcei táborban a konferencia vezetősége, természetesen a nappali órákra. Ugyanis éjjelre a sátor táborban szállást nem biztosíthatnak. Reggeli ára 20 fillér ebéd 80 fillér, vacsora 60 fillér. A vonatok járása a következő: Budapest ny. p. u. ról indul hétköznap: 6 ó 17, 8 ó 33, 12 ó 20, 14 ó 17, 15 ó 33, 16 ó 25, 17 ó 15, 19 ó 10, 20 ó 25, 23 ó 38; vasárnap és ünnepnapon, ezeken kívül még: 6 ó 02 8 ó 10; csak vasárnap közlekedik még egy vonat: 9 ó 35.

Nógrádverőcéről indul hétköznap: 4 ó 47, 5 ó 25, 6 ó 01, 6 ó 55, 7 ó 36, 9 ó 35, 13 ó 16, 15 ó 51, 18 ó 27, 20 ó 32; ezeken kívül vasárnap és ünnepnapon 21 ó 35, csak vasárnap 19 ó 50.

Felsoroltak mind személyvonatok. 3 osztályu egész

jegy ára Budapest ny. p. u.-tól Nógrádverőcégig 2 P 20 f. Hétfői menettérti jegy 3 P.

Budapest és Nógrádverőce közt a MFTR. helyi hajójáratot tart fenn Budapest Eötvös-térről a hajó indul 15 ókor és érkezik Nógrádverőcére 18 ó 20. Nógrádverőcéről indul 18 ó 50 és Budapestre érkezik 21 ó 40. Menetdíj 1 P 10 f.

A MFTR. bécsi hajójáratát is feltételesen (ha van utas) kikötnek Nógrádverőcén.

Az MFTR. bécsi hajója hétfőn, csütörtökön vasárnap 18 ó.-kor indul az Eötvös-térről és érkezik Nógrádverőcére 20 ó 35. Nógrádverőcéről indul kedd, csütörtök, szombat 18 ó 40, Budapestre érkezik 20 ó 45. Menetdíj I. osztály 2 P 10. II. osztály 1 P 30 f. III. o. 1 P 10.

A nógrádverőcei ifjusági táborban a szolgálatot a János Zsigmond cserkészcsapat kedves fiai közül tizenketten látják el. Vezérük a fáradhatatlan Csucs László. A fiúk fujják az ébresztőt, ők szolgálják fel a reggelit, ebédet, vacsorát s ők töltik meg vidám cserkészhangulattal a komoly tábort. Egyszóval mindenképpen igazi cserkész munkát fognak végezni. Isten segítse őket!

Támogassuk konferenciás ifjainkat! A nyári ifjusági konferencia testet-lelket üdítő egy hetére sokan kívánnak eljönni, de a vezetőségnek nagy gondot okoz, hogy honnan találjon anyagi fedezetet az élelmezésre. A téli konferencia látogatottsága ékes bizonyíték volt arra, hogy az ifjuság lelke valóban kész az igebefogadásra. De a test, az anyagi készség erőtlenség. Ifjaink közül soknak a mindennapi falatja sincs biztosítva s így tőlük a konferencia költségeihez szükséges 8 pengőt a legnagyobb erőlködéssel sem lehet elővarázsolni. Gondoljanak azok, akiknek Isten adott, az ő gondtalan ifjuságukra s vállalják el egész vagy felerészben egy-egy ifju vagy leány konferencia költségeit. Egykor ezek az ifjak lesznek az egyháznak leghűségesebb adózói és fenntartói!

Migray József, a kiváló író a nógrádverőcei konferencián június 27-én d. e. 10 órakor tartja előadását „A modern ember útja” címmel.

Dr. Supka Géza, a kiváló történettudós a nógrádverőcei konferencián június 30-án d. e. 10 órakor tartja előadását „A XIX. század unitárius értékelése” címmel.

Brassai Sámuel Unitárius Ifjusági Egyesületünk legutóbb megtartott választmányi ülésén kijelölte a nyári ifjusági konferenciára kiküldendő segélyezettettek névsorát. Az erdélyi nyári ifjusági konferenciára kiküldötte *Szent-Iványi József, Nanovszky Károly és Sófaly Lajos* tagjait az egyesület hivatalos képviselőiül. A koppenhágai konferenciára kiküldendő *Ferencz József* delegátus útján felhívja az unitárius ifjusági egyesületeket, hogy mozgalmukról, annak történetéről és jelen állásáról adjanak egy részletes tájékoztatót, hogy azt a jelentések során előterjeszthessük. Elhatározta a választmány, hogy szegedi csoportját 15 pengő segélyben részesíti adminisztrációs kiadásai fedezésére. Szeretettel üdvözölte tb. elnökeket házasságkötésük, illetve gyermekük születése alkalmából. Elhatározta végül, hogy közgyűlését már június hó folyamán egybehívja s annak időpontját június hó 12-én, illetve határozatképtelenség esetében június hó 22-én délután 5 órai kezdettel állapítja meg. Az Unitárius Értesítőben közzéteendő meghívó és tárgysorozat mindenképp el fog jutni, s hivatalos meghívóul is fog szolgálni.

Iparos és kereskedő testvéreink közgyűlése. Bölöni Farkas Sándor körünk közgyűlése 1934. június hó 17-én lesz délelőtt 10 órakor a IX., Rákos-utca 3. sz. a. egyleti helységben. A részletes meghívót a hivatalos részben mindenki elolvashatja. Az Unitárius Értesítőnek ezt a számát az egyesület ajándékképpen minden unitárius iparos és kereskedő testvérünknek megküldjük. A közgyűlés a munka számadásának és egy új esztendő munkaprogramja elkészítésének lesz a helye. Mindenki, aki érzi azt, hogy beletartozik az unitárius egyház közösségébe és az ipari és kereskedelmi pályán dolgozik, tartsa kötelességének a gyűlésen való részvételt. Ma még nagyok a problémák és kevés a megoldás, ha több lesz az önzetlen munkás, hamarabb megtaláljuk az építésnek az útját. *Az egyesület a mai számban híveink szeretetét és figyelmét felhívja azokra a kereskedőkre és iparosokra, akiket szeretettel ajánl mindenki figyelmébe.* A névsor ma még nem teljes. Ha többen jönnek segítségünkre és többen fognak táborunkban dolgozni, akkor több lesz azoknak a száma is, akiket, mert megismertük munkájukat és megszerettük bennük a testvérért, ajánlani tudunk. Mindazok, akik érdeklődnek az egyesület dolgai iránt, vegyenek részt a gyűlékezeti tagjai közül is a közgyűlésen. A közgyűlés délelőtt 10 órakor az Istentisztelettel veszi kezdetét.

A budapesti Dávid Ferenc Egyesület 1934 máj. hó 14-én tartotta meg évi rendes közgyűlését. *Józan Miklós* áhitatos imádsága után az elnöki megnyitó rámutatott az egyháztársadalmi egyesületek közötti együttműködés fontosságára és szükségességére. *Dr. Csiki Gábor* főtitkári jelentésében az egyesület estélyrendezési munkáját ismertette, míg *Ferencz József* pénztárosi és *Ujvári László* ellenőri jelentése tették teljessé a beszámolókat. A közgyűlés a felmentvény megadása után az új esztendő tisztikarát a következőkben választotta meg: *Józan Miklós* örökös diszelnök és Faluvégi Aron tb. elnök, tb. elnökké választotta dr. Ürmössy Gyulát. Elnök: dr. br. Daniel Gábor. Alelnökök: Buzogány Anna és dr. vitéz Nyiredy Géza. Titkárok dr. Csiki Gábor és Péterffy Juliska. Pénztáros: Ferencz József. Ellenőr: Ujvári László. A választmány tagjait a következőkben választotta meg. Választmányi tagok: Dr. Borbély Andor, Borbély Andor, Dr. Boros László, Dr. Dézsi Ferenc, Dimény Lajos, Dr. Imreh Sándor, Dr. Iván László, Kelemen Béla, Kovács József, Dr. Mikó Gábor, Dr. Orbók Attila, Pásint Ödön, Pethő István, Polgár Lipót, Rédigér Károly, Rédigér Zoltán, Dr. Supka Géza, Dr. Szabó István, Dr. Szinte János, Dr. Tóth György, Dr. Ujlaki Géza, Vaska Géza, Dr. Zsakó Gyula, Barabás Istvánné, Dr. Csiki Gáborné, Deák Farkasné, Dr. Enyedy Róbertné, Hegyi Gyuláné, Józan Miklósné, özv. dr. Jáger Kálmánné, özv. dr. Kovács Józsefné Mihály Rudolfné, Dr. vitéz Nyiredy Gézáné, özv. dr. Nyirő Gézáné, Pethő Istvánné, Polgár Margit, özv. Ráduly Jánosné, özv. Rend Domokosné, özv. Schey Ernőné, Dr. Szegedy

Istvánné, Szentmiklósy Lászlóné, özv. Szinte Gáborné, Szokolai Béláné. A közgyűlés Bergmann Sándor tb. választmányi tag mellé Dr. Gratz Gusztávot és Dr. Kolosváry Bálintot tiszteletbeli választmányi tagokká választotta.

A vacsoraakció az Unitárius Misszió Házban befejeződött. A hálás fiatalság szeretetét egy néhány szál virággal fejezte ki dr. vitéz Nyiredy Gézáné az akció vezetője iránt, aki mindnyajukat egyformán, az édesanya szeretetével látta el, s támogatta ebben az esztendőben is.

A pünkösdi templomgyűlés eredménye a Koháry-utcában 42 P. 45 f., a Rákos-utcában 22 P. 72 f. Összesen 65 P. 17 f. Ezt az összeget régi bevett szokás szerint a Percelné Kozma Flóra Leányegyesület kapta.

Nagy Jánosné és vargyasi Dimény Mária egy szép szószéki terítőt ajándékoztak budapesti egyházunknak. A terítő kék selyemből készült, olajágot vivő galambot ábrázol s arany rojttal van szegve. Isten áldása legyen az adakozókon s kezük munkáján!

Imreh Ilona okl. tanítónő, aki eddig is három pestkörnyéki iskolai csoportban tanította az unitárius vallást, május 31-én Kolozsvárott letette a középiskolai hitoktatói vizsgát. Ezzel ő lett az első okleveles unitárius hitoktató Csonka-Magyarországon. A szép sikerhez őszinte szívvel gratulálunk.

A magyar unitáriusok története képekben című, befejezéshez közeledő szerény munkámhoz még nem kaptam meg az alábbi unitárius templomok képeit: Abrudbánya, Alsójára, Aranyosrákos, Ádámos, Alsóboldogfalva, Alsórákos, Bágyon, Bethlenszentmiklós, Bordos, Bözöd, Brassó, Bukarest, Csegez, Csehétfalva, Csekefalva, Dészfalva, Dicsőszentmárton, Énlaka, Fiátfalva, Firtosvárálja, Felsőrákos, Fogaras, Gagy, Gyepes, Harangláb, Homoródmás, Homoródjánosfalva, Homoródkeményfalva, Homoródszentpál, Homoródszentpéter, Homoródujfalu, Ikland, Iszló, Kolozs, Kide, Kövend, Komjászeg, Küküllődombó, Küküllőszéplak, Kissolyos, Kőrispatak, Kénos, Kőkös, Magyarszentbenedek, Medesér, Magyarzsákok, Kadács, Kede, Erzsébetváros, Medgyes, Nagyenyed, Nyáradgálfalva, Nyáradszentlászló, Nyomat, Olthéviz, Lupény, Vulkan, Pipe, Rava, Sinfalva, Sárd, Nagysolyos, Siménfalva, Segesvár, Szentmihályfalva, Szind, Szőkefalva, Szentábrahám, Szentháromság, Székelykál, Székelykeresztur, Székelyszentmiklós, Martonos, Székelymuzsma, Szentivánlaborfalva, Torda, Torockószentgyörgy, Tordatur, Tarcsafalva, Ürmös, Várfalva, Verespatak, Vadad. — Mivel azt szeretném, hogy munkámban ezek a templomok is fel legyenek véve, szeretettel kérem a Kedves Olvasót, hogy ha ezek közül valamelyik — akár képeslevelezőlapon is — megvan, azt nekem ha kölcsönképen is, legyen szives beküldeni, ugyszintén más egyházi épületet: papi, tanítói lak, iskola, kulturház, temető stb. és híresebb unitárius elődeink képét is, hogy lehetőleg teljes lehessen szerény munkám, melynek kiadását már az őszre tervezem. Cim: Unitárius Könyvtár, Budapest, V. ker. Koháry-u. 3. sz. I. em.

László Gyula,
egyh. könyvtáros.

Vidék.

Kincsesné Nagy Irén

tisztelendő asszonynak, a fűzesgyarmati unitárius népközségi tanítónőjének buszonötéves működési jubileuma alkalmából őszinte megbecsülésünket és meleg szeretetünket küldjük. Az újságíró tudja, mit jelent elméket felvilágosítani, a sötétségben a gondolat fényét fel-

gyújtani. Kedves ünnepelt testvérünk ezt végezte buszonöt éven át. Ez idő alatt egy egész nemzedéket nevelt fel az alföldi unitarizmus számára. Ma már boldogan mutat rá a fűzesgyarmati fiatalokra: én ott voltam beléjük Isten segítségével az unitárius vallás és a magyar föld szeretetét. Isten áldja és tartsa meg őt nemzet és egyházépítő szép munkájában, ezt kívánja hittel és reménységgel az Unitárius Értesítő szerkesztősége és bizunk benne, hogy jókívánataink mögött áll e lapnak egész olvasótábor.

Józan Miklós vikárius ünnepélyes fogadtatása Kecskeméten. Május 12 én kereste fel a híres városban élő unitárius családokat püspöki vikáriusunk. Az állomáson a város képviselője és a kecskeméti unitáriusok vezetői fogadták Józan Miklóst, akinek egy kisleány P. Buzogány Zsuzsika csokrot adott át üdvözlő szavak kíséretében. Az üdvözlés után kilenc kocsin hajtattott a városházára a püspöki vikárius és kísérete. A polgármesteri fogadószobában négy keresztény egyház és az izraelita hitközség küldöttsége üdvözölte a főpásztort.

Másnap május 13-án Józan Miklós részt vett a ref. Istentiszteleten s utána unitárius Istentiszteletet tartott Urvacsoraosztással és kereszteléssel egybekötve. Dr. Papp Ádám kisfiát keresztelte meg s az Urvacsorát 28 hívünknek osztotta ki. A városban 11 unitárius családot látogatott meg ott tartózkodása folyamán.

A meleg és bensőséges ünneplés előkészítésében szép szerep jutott P. Buzogány Lajos szórványgondnoknak.

Itt hívjuk fel kecskeméti és környékbeli hiveink figyelmét az unitáriusok és a kecskeméti székely menekültek közös bugaci kirándulására, amely június 29-én lesz. (Péter Pál ünnepe.) Jelentkezni lehet (Budapestről is) P. Buzogány Lajos szórványgondnoknál, (Kecskemét, IV., Jókai-utca 39.)

Orosházán az urvacsorai kenyeret és bort 1934. évben minden ünnepre Jankó Ferenc és neje adományozták

Erdély

Új nyelvvizsga Erdélyben. A román kormány annak idején elrendelte, hogy az összes magyar felekezeti tanítók és tanárok román nyelvvizsgát kötelesek tenni, hogy iskoláiknál tovább taníthassanak. A magyar tanítók és tanárok öszülő fejjel is keményen neki fogtak a tanulásnak, hogy a követelményeknek eleget tegyenek. A kegyetlenül szigorú vizsgát a legtöbben sikerrel ki is állták. Jó reménységgel voltak az iránt, hogy azután ha csekély fizetés mellett is, zavartalanul végezhetik kulturális kötelességüket. A román kormány most meglepetésszerűen egy újabb rendeletet adott ki, melyben a felekezeti tanítóknak elrendelte, hogy folyó évi aug. 1—15 között ismételt vizsgára álljanak, tekintet nélkül arra, hogy a szigorú vizsgát egyszer már sikerrel kiállították. A román kormány intézkedésének célja nyilvánvaló. Nem annyira a tanítók, mint az iskolák ellen irányul. Jogtalan intézkedésével a

tanítók működését akarja megnehezíteni sőt lehetetlenné tenni, hogy így szerintük megfelelő tantestület híján — az egyházak kénytelenek legyenek iskoláikat bezárni, hogy imádkozni se tanulhasson magyarul az erdélyi magyar gyermek.

Az erdélyi szászok különös viselkedése. Az összes erdélyi felekezeti magyar középiskolák énekkarai országos dalosversenyt terveztek Segesvárra. Az engedélyt azonban a román kormány megtagadta. Jellemző, hogy az engedély megtagadása előtt még a segesvári szászok is visszavonták azt az ígéretüket, hogy a dalárdák tagjainak intézeteikben való elszállásolásáról a nemes ügyet előre segítik. Azt mindig tudtuk, hogy „a szásztól szállást ne kérj, mert a szomszédba küld.” Azt azonban még se gondoltuk volna, hogy a segesvári szászok ilyen barátságatlanok legyenek annak a magyarságnak a fiaival szemben, mely az ő számukra Erdélyben több mint nyolcszáz éven át privilégizált helyzetet, és kiváltságos jóllétet biztosított.

Külföld

Koppenhágában az unitárius és szabad-
elvű keresztények idei világkongresszusán az egyház képviselőjében *dr. Csiki Gábor*, az ifjuság képviselőjében *Ferencz József* vesznek részt. Magyar unitarizmusunk előnyét szolgálja, ha a gyűlésre eljönne világi hiveink közül is néhány képviselő. Érdeklődőknek szives felvilágosítással szolgálunk. A konferenciával kapcsolatban egy kiállítás is lesz, mely képekben, térképekben, rajzokban, grafikonokban és statisztikai táblázatokban mutatja be egy ország vallásos és egyházi életét, azonkívül könyvek folyóiratok és más kiadványok mutatják be az irodalmi téren elért munkásságot. Kérünk mindenkit, hogy csonkaországi unitárius egyházi életünk megnyilvánulásáról képet, rajzot, ha kölesön is vagy lemásolás végett küldje el *Ferencz József* lelkész címére Bpest, IX., Rákos-utca 3. sz. a., hogy legkésőbb július hó elején megkezdhesük az összegyűjtött anyag feldolgozását.

Halottaink *Id. Tóth István*, a hódmezővásárhelyi egyházépítő unitáriusok egyik örege 87 éves korában május 14-én elhunyt. Emlékét hirdeti a hódmezővásárhelyi unitárius élet, amelynek kezdetől fogva fenntartó, munkás tagja volt. Áldás poraira!

Osváth Gábor ny. unitárius esperes, egyházi tanácsos életének 74. évében június hó 5-én Segesváron elhunyt. Temetése június 7-én volt Székelykeresztúron. Az elhunyt a felső fehérvári egyházkörnek esperese volt évekig de utóbbi időben nyugalomba vonultan élt kereszturi családi otthonában. Boldog családi életének most végeszakadt, de abban a reményben, hogy az örökkévalóságban élete folytatódik. Emléke legyen áldott!

Vass Domokos, kolozsvári unitárius kollégiumunk nyugalmazott tanára f. hó 2-án Kolozsváron csendesen elhunyt. A kitünő tanárt, a nemesszivű emberbarátot a házsongárdi temetőbe temették a többi ott álmódó unitárius mellé. Áldás emlékére!

Segítsen az unitárius megújulás munkájában!
— Fizessen elő az Unitárius Értesítőre! —

HIVATALOS RÉSZ

Hiveinkhez.

A budapesti unitárius egyházközség örömmel látja az egyháztársadalmi különböző szervek élénk munkásságát és e munkásság lelket építő hatását. A maga részéről az egyháztársadalmi szervek hatékony munkásságát készséggel támogatja és azok sikereit előmozdítani a jövőben is törekedni fog.

Az egyháztársadalmi szervek tevékenységük anyagi feltételeit a hivek áldozatkészségéből igyekeztek és igyekeznek előteremteni.

A keresztényi jó cselekedetek gyakorlását az egyházi élet alapjának tartjuk és azt óhajtjuk, hogy Isten mielőbb szabadítson meg mostani nyomoruságunktól, hogy unitárius áldozatkészségünket minél bőségesebben gyakorolhassuk.

Addig is azonban az Egyházközség Presbyteriuma úgy látja, hogy az 1934. évi IV. 8-an tartott közgyűlésen is elhangzott lelkészi beszámoló helyesen emelte ki, hogy az egyháztársadalmi szervek igen tekintélyes gyűjtése, a hivek áldozatkészségét tulságos mérvben veszi igénybe ami végeredményben az egyházi adó befolyását zavarja.

A közgyűlésen elhangzott felszólalás szerint az összes egyháztársadalmi szervek hiveink szerény anyagi viszonyait vegyék figyelembe és elégedjenek meg szerényebb eredményekkel, mert a hivek további megterhelése magát az egyházközséget bénítaná meg, ha az adó kellő időben és a kívánt mennyiségben be nem folya.

Az egyházközség anyagi meggyengülése az egyháztársadalmi szervek elsorvadását is maga után vonja.

Az egyházközség presbyteriuma mindezek gondos megfontolása után arra kéri a mai nehéz viszonyok között is áldozatos lelkű hiveit, hogy **elsősorban az egyházi adót** szolgáltatassák be, ha részletekben is, és azután ki-ki adakozzék szive sugallata és tehetsége szerint, arra gondolva, hogy: **„A jó kedvű adakozót szereti az Isten.”**

A budapesti unitárius egyházközség presbyteriumának 1934. évi május hó 8-án tartott rendkívüli üléséből.

Józan Miklós s. k.
lelkész, elnök

Barabás István s. k.
lelkész

Dr. Kozma Jenő s. k.
gondnok.

Dr. báró Daniel Gábor s. k.,
gondnok.

Dr. Tóth György s. k.
gondnok.

Ujváry László s. k.
jegyző.

Meghívó a Brassai Sámuel Unitárius Ifjúsági Egyesület 1934. június hó 12-én, illetve határozatképtelenség esetén 1934. június hó 22-én délután 5 órai kezdettel az egyesület helyiségeiben, XI., Rákos-utca 3. sz. a. megtartandó tisztújító rendes évi közgyűlésére.

Tárgysorozat: 1. Megnyitó. 2. Jelentés

az elmúlt akadémiai esztendő munkásságáról. 3. Pénztárosi jelentés. 4. A számvizsgáló bizottság jelentése. 5. A jövő évi költségvetés letárgyalása. 6. A felmentvény megadása. 7. A jelenlegi elnökség lemondása. 8. Új elnökség választása és a kisorsolt választmányi tagok választása. 9. Az új elnök székfoglalója. 10. Indítványok.

Budapest, 1934. június hó 5.

baráti üdvözléssel:

Bölöni András főtitkár. Ferencz József elnök.

Költözködést megbízhatóan és olcsón vállal **Kolozsi Károly** (Válarud Mátyás üzletvezetője), VII., Dob-
utca 10, földszint 13. Telefon 346—24.

Meghívó a Bölöni Farkas Sándor Iparosok és Kereskedők köre 1934. június hó 17-én, va-
sárnap délelőtt 10 órakor a kör helyiségeiben,
Budapest, IX., Rákos-utca 3. sz. a. megtartandó
évi rendes közgyűlésére. Targysorozat: 1. Isten-
tisztelet. 2. Elnöki megnyitó. 3. A múlt ülés
jegyzőkönyvének felolvasása és jegyzőkönyvhite-
lesítők kiküldése. 4. Jelentés az egylet múlt évi
munkásságáról. 5. Pénztárosi jelentés. 6. Ellenőri
és számvizsgáló bizottsági jelentés. 7. A jövő évi
költségvetés letárgyalása. 8. A felmentvény meg-
adása. 9. A jelen tisztikar, választmány és szám-
vizsgáló bizottság lemondása. 10. Új választás
megejtése. 11. Új elnök székfoglalója. 12. Indít-
ványok. Indítványok írásban három nappal előbb
beadatnak. Szavazati joga csak azoknak van,
akik egy évnél tovább tagdíjjal hátrálékban
nincsenek. A közgyűlésre az egylet tagjait tisz-
telettel és szeretettel meghívjuk.

Budapest, 1934. június hó 5-én.

Bakk János, főtitkár. Berde Lajos, elnök.

A budapesti Unitárius Egyházközség Könyvtárában
nyilvántartott unitárius folyóiratok I. sz. Kimutatása:
(f=fűzött, k=kötött példány.)

I. Cserébe adható példányok (duplum.)

(tehát ezeket cserébe adjuk a II. sz. a. jelzett hiányokért.)

1. Keresztény Magvető:

a., *Teljes évfolyamok*: 1861. (f.) 1888. (f.) 1889.
(f.) 1892—1897. (f.) 1908. (f.) 1912. (f.) 1929. (f.) 1931. (f.)
1933. (f.) b., *Egyes számok*: 1870: 1, 5. sz. 1881: 3, 4.
sz. 1887: 1, 4, 6. sz. 1888: 1, 3, 4, 5, 6. sz. 1889: 5. sz.
1890: 2—6. sz. 1891: 3, 5. sz. 1892: 6. sz. 1893: 1, 2—6.
sz. 1895: 3, 5, 6. sz. 1898: 1, 4—6. sz. 1896: 2, 4. sz.
1897: 1, 2, 5. sz. 1899: 1, 3, 6. sz. 1900: 1, 2, 4, 5. sz.
1901: 1, 5. sz. 1908: 1—4, 6. sz. 1910: 1, 2, 4—6. sz.
1911: 1—3, 6. sz. 1912: 2—5. sz. 1913: 1—5. sz. 1914:
1, 3—6. sz. 1915: 1, 3. sz. 1923: 4. sz. 1927: 2. sz.
1928: 1, 2. sz. 1929: 1—2. sz. 1930: 1—5. sz. 1931: 2,
4—6. sz. 1932: 4—6. sz. 1933: 1, 2. sz.

2. Unitárius Közlöny:

a., *Teljes évfolyam*: 1906. (f.) — b., *Egyes számok*:
1900: 11, 12. sz. 1906: 8—12. sz. 1910: 1, 4—7, 11, 12.
sz. 1912: 4. sz. 1915: 1—3, 5—12. sz.

3. Unitárius Értesítő:

a., *Teljes évfolyamok*: 1922. (f.) 1923. (f.) 1925.

(f.) 1926. (f.) 1927. (f.) 1928. (f.) 1929. (f.) b., *Egyes*
számok: 1922: 1—4, 6, 7. sz. 1923: 2—8. sz. 1924:
1—6, 8—12. sz. 1925: 2—12. sz. 1926: 2—6, 9—12. sz.
1927: 1—4, 6—12. sz. 1928: 1—10, 12. sz. 1929: 1—10,
12—16, 19, 20. sz.

II. Hiányok (Ezekért adjuk cserébe az I. pont alatt
felsoroltakat):

1. Keresztény Magvető:

a., *Egész évfolyam hiányzik*: 1867. 1868. 1873.
1874. 1875. 1876. 1877. 1879. 1880. 1884. 1902. 1906. 1918.
1922. 1923. 1925. b., *Egyes számok*: 1872: I, II, III. sz.
1878: 2—4. sz. 1882: 1—3. sz. 1883: 1—3. sz. 1902:
2—4, 6. sz. 1903: 1, 5. sz. 1904: 1—4, 6. sz. 1905: 4—6.
sz. 1907: 3—4. sz. 1909: 2—3. sz. 1916: 1. sz. 1917: 3.
sz. 1918: 6. sz. 1922: 1, 3—5. sz. 1923: 4. sz. 1926: 1. sz.

2. Unitárius Közlöny.

a., *Egész évfolyam hiányzik*: 1892. 1893. 1896.
1908. 1913. 1914. 1916. 1917. 1919. 1920. 1921. 1922. 1923.
1924. 1925. 1926. 1927. 1928. 1929. 1930. 1931. 1932. 1933.
b., *Egyes számok*: 1888: 2, 4—6. sz. 1889: 6, 12. sz.
1890: 11, 12. sz. 1891: 1, 4, 7—10, 12. sz. 1892: 8—12.
sz. 1893: 12. sz. 1894: 1—10. sz. 1895: 12. sz. 1896: 4,
12. sz. 1897: 3, 4, 9, 10. sz. 1898: 5, 6. sz. 1899: 2, 4,
9. sz. 1901: 11, 12. sz. 1902: 11. sz. 1903: 1, 4—6, 8—12.
sz. 1904: 9—11. sz. 1905: 2, 3, 5, 7, 10. sz. 1907: 2, 7,
8, 12. sz. 1908: 1. sz. 1909: 3, 4. sz. 1911: 4. sz. 1917:
2—12. sz. 1918: 2—6, 9—12. sz. 1919: 6—8. sz. 1921:
4—7. sz. 1922: 2, 4—11. sz. 1923: 1, 3, 5—11. sz. 1924:
1, 3, 6. sz. 1925: 3—8, 12. sz. 1926: 2, 6, 11, 12. sz.
1927: 2, 6, 7, 11, 12. sz. 1928: 2, 3, 6, 7. sz. 1929: 2, 3,
9, 10, 12. sz. 1930: 3—6, 10—12. sz. 1931: 1, 7, 8, 11,
12. sz. 1932: 1, 2, 5—7. sz. 1933: 3—5. sz.

3. Unitárius Értesítő.

a., *Egész évfolyam hiányzik*: 1930—1933. — b.,
Egyes számok: 1930: 1, 2, 4, 7, 8, 13, 15—18. sz. 1932:
14. sz. 1933: 12. sz.

4. Unitárius Egyház (Székelykeresztúr):

a., *Egész évfolyam hiányzik*: 1905-től 1933-ig.
b., *Egyes számok*: 1909: 4, 7. sz. 1910: 10, 12. sz.
1911: 1—4, 6—12. sz. 1912: 1—4, 6—12. sz. 1915: 1—9,
11, 12. sz. 1916: 1—7, 9—12. sz. 1917: 1—3, 5—9, 11. sz.
1918: 1, 2, 4, 5, 8, 11, 12. sz. 1923: 4—12. sz. 1924: 1,
2, 8, 10—12. sz. 1925: 1, 3—9, 11, 12. sz. 1928: 2, 7—12.
sz. 1929: 1, 2, 7—12. sz. 1930: 1—8, 11. sz. 1931: 1. sz.
1932: 1—3, 7, 8. sz. 1933: 1, 3—5, 10—12. sz.

5. Egyháztársadalom (Dicsőszentmárton.)

a., *Egész évfolyam hiányzik*: 1912—1933-ig.

6. Unitárius szószék (Székelyudvarhely)

a., *Egész évfolyam hiányzik*: 1896—1933-ig.
b., *Egyes számok*: 1907: 1, 3, 4. sz. 1908: 2, 3.
sz. 1911: 1. sz. 1912: 2, 3. sz. 1913: 2—4. sz. 1914:
1. sz. 1915: 2. sz. 1916: 2. sz. 1917: 1, 2. sz. 1918: 5,
6. sz. 1924: 1—3. sz. 1929: 3. 4. sz. 1930: 4. sz. 1932:
3. 4. sz.

7. Unitárius Evangélium (Kolozsvár).

a., *Egész évfolyam hiányzik*: 1933. évi.
b., *Egyes számok*: 1933: 5, 11, 12. sz.

8. Unitárius Hirnök (Bukarest)

a., *Egész évfolyam hiányzik*: 1933. évi. b.,
Egyes számok: 1933: 2—7, 9—12. sz.

9. Kévekötés (Kövend).

a., *Egész évfolyam hiányzik*: 1933. évi. b.
Egyes számok: 1933: 1-7, 9-12. sz.
A fenti adatok szives felhasználását kéri a kedves olvasótól, Budapest V., Koháry-u. 4. I. em. címre.

László Gyula
egyh. könyvtáros.

A Bölöni Farkas Sándor Iparosok és Kereskedők Köre alábbi tagjait szeretettel ajánlja az unitárius társadalom megértő figyelmébe. Ha unitárius iparost és kereskedőt pártolunk, rajtuk keresztül is az unitárius jövőt építjük!

Berde Lajos cipésmester, II., Batthányi-u. 48.
Berde Ferenc cipésmester, I., Váralja-ut 7.
Betegh Gábor szobafestőmester, VII., Ajtosi Dürer sor 3. **Birtalan Lajos** kárpitosmester, VII., Bethlen-utca 43. **Boncza Ferenc** posztókereskedő, VII., Garay-tér. **Botár Aladár** női fodrász, V., Lipót-körút 5. **Ilyés Sándor** fűszerkereskedő, IX., Remete-u. 38/b. **Kovács Miklós** férfiszabómester, IX., Futó-utca 49. **Kolb Antal** cipésmester, V. kerület, Szent István-tér 9. **Máté Ernő** nyomdatulajdonos, VIII., József-utca 61. Telefon: 461-81. **Nagy Áron** asztalosmester, VII., Károly király-ut 9. **Szabó Dénes** sajt és vaj nagykereskedő, VIII. ker., Baross-utca 42. **Szokodi János** szobafestőmester, IX., Mester-u. 55-57. **Szoke Ferenc** női szabó és divattervező, VIII., József-utca 2. **Tichy Rezső** könyvkötőmester, IX., Mária Valéria telep 61/359/b. **Váradi Dónáth** cipésmester, VI., Jókai-tér 6.

UNITÁRIUS ÉRTESITŐ

SZERKESZTŐSÉGE
ÉS
KIADÓHIVATALA
LEGJUTÁNYOSSAB-
BAN FELVESZ

H I R D E T É S E K E T

Unitárius hittestvéreknek kedvezményesen dolgozik

NAGY ÁRON
asztalosmester

VII., Károly krt. 9. Telefonhívó: 33-0-73.

GÁBOR ANTAL FATELEPE

Budapest, IX. kerület,
Remete-u. 11. szám
Butor, épület és tűzifa
állandóan raktáron.
Telefon: 41-2-54. sz.

Felelős kiadó: Dr. Iván László.

berde lajos

unitárius cipésmester
jutányosan vállal
minden munkát

Lakik: II., Batthány-utca 48.
Hó- és sárcipőt is készít.

Könyvek kötését

a legegyszerűbbtől a legdiszesebb kivitelben, jutányos árban vállal

TICHY REZSŐ

könyvkötő

IX., Mária Valéria-telep
61/359b.

Levelezőlap hívásra jövök.

Énekeskönyv,
imakönyv,
unitárius irodalom

Kapható az UNITÁRIUS
IRATMISSZIÓNAL V. k.,
Koháry-utca 4. I. emelet,
8. — Nyitva csütörtökön
5-7, vasárnap 12-1-ig.

POSTAI SZÁLLÍTÁS 10 SZÁZALÉK FELÁRRAL.

Dr. TIHANYI
GYÖRGY

fogorvos rendelője
Budapest, IV., Pro-
hászka Ottokár-utca
8. szám — Ren-
del: 12-1/2 és 3-6
órák alatt. — Uni-
tárius betegeknek
kedvezmény.
ugyanott kozmetikai rendelés

Máté Ernő, Budapest, VIII., József-utca 61